

Dobre vijesti: Rođena tri risića

Risić... Foto: Mateja Mohorič

[Goran Šimac](#) • 06/09/2021 u 09:53 •

Dobre vijesti nisu česte u našim medijima. Pokušat ćemo to promijeniti. U vremenima kada životinjske i biljne nestaju svakodnevno usljed katastrofalnog ljudskog utjecaja na okoliš, ima i obratnih slučajeva. Među njima je i ovaj: nakon tko zna koliko godina i desetljeća u planinama južne Europe rođeni su novi mali *risići* – prinove u obitelji risova, divljih životinja koje su gotovo potpuno iščezle s europskog kontinenta. Čini se kako su sretni roditelji risica Aida i ris Zois. I to troje risića...

No to se nije desilo slučajno: rezultat je to višegodišnjeg zajedničkog truda međunarodnog tima stručnjaka okupljenih u projekt **LIFE Lynx**, pod sufinanciranjem Europske komisije. U posljednje tri godine u Sloveniju i Hrvatsku je naseljeno **ukupno 13 risova iz Slovačke i Rumunjske**. Neki od njih su sada proširili svoju obitelj...

-Uhuuuuu!!! Potvrdili smo prve potomke risova koje smo naselili u slovenskim Alpama – Aida ima tri mačića! Dvoje planinara iz Gorenjske imali su iznimnu sreću te su na visoravni Jelovica vidjeli tri mačića risa i njihovu majku Aidu. Podijelili su s nama svoje iskustvo i fotografije mačića i njihove majke Aide – javljaju oduševljeno iz projekta **LIFE Lynx**.

Risić... Foto: Mateja Mohorič

Povijesni susret s malim nedavno rođenim risom desio se, kako se to kaže, posve slučajno...

-Bilo je hladno jutro i krenuli smo pješačiti u područje Jelovice. Na sreću, preskočili smo jutarnju kavu na Soriškoj planini i odvezli se izravno do polazišta, inače bi nam jutro bilo daleko manje uzbudljivo. Tamo smo ih vidjeli, dvije male dlakave životinje koje su se skrivale u visokoj travi pokraj ceste. U početku smo mislili da bi to mogle biti lisice, ali repovi su im bili prekratki. Zatim smo zaustavili auto i vidjeli da su to dva mala risa. Odmah smo znali da je to nešto posebno pa smo počeli telefonirati i dobili smo kontakt s projektnim timom LIFE Lynx. Nazvali smo i lokalnog lovca iz Sorice koji nam je odmah došao u susret. Sjedili smo mirno u autu. Bilo je jako hladno, ali mi to nismo osjetili, previše smo bili uzbuđeni. Ubrzo je majka došla po svoje mlade i tek tada smo vidjeli da se u visokoj travi ne kriju dva, već tri mačića. Nakon što su mačići sigurno premješteni na drugo mjesto, i dalje smo sjedili u automobilu i razmišljali o događaju kojem smo imali čast svjedočiti. Nakon nekog vremena došao je još jedan ris provjeriti situaciju. Je li to mogao biti otac mačića, ris Zois? Čuli smo glasanje risa i znali smo da je sada vrijeme da ih ostavimo na miru... – prepričali su svoj uzbudljivi susret s obitelji risova **slovenski planinari**.

Risić broj dva... Foto: Mateja Mohorič

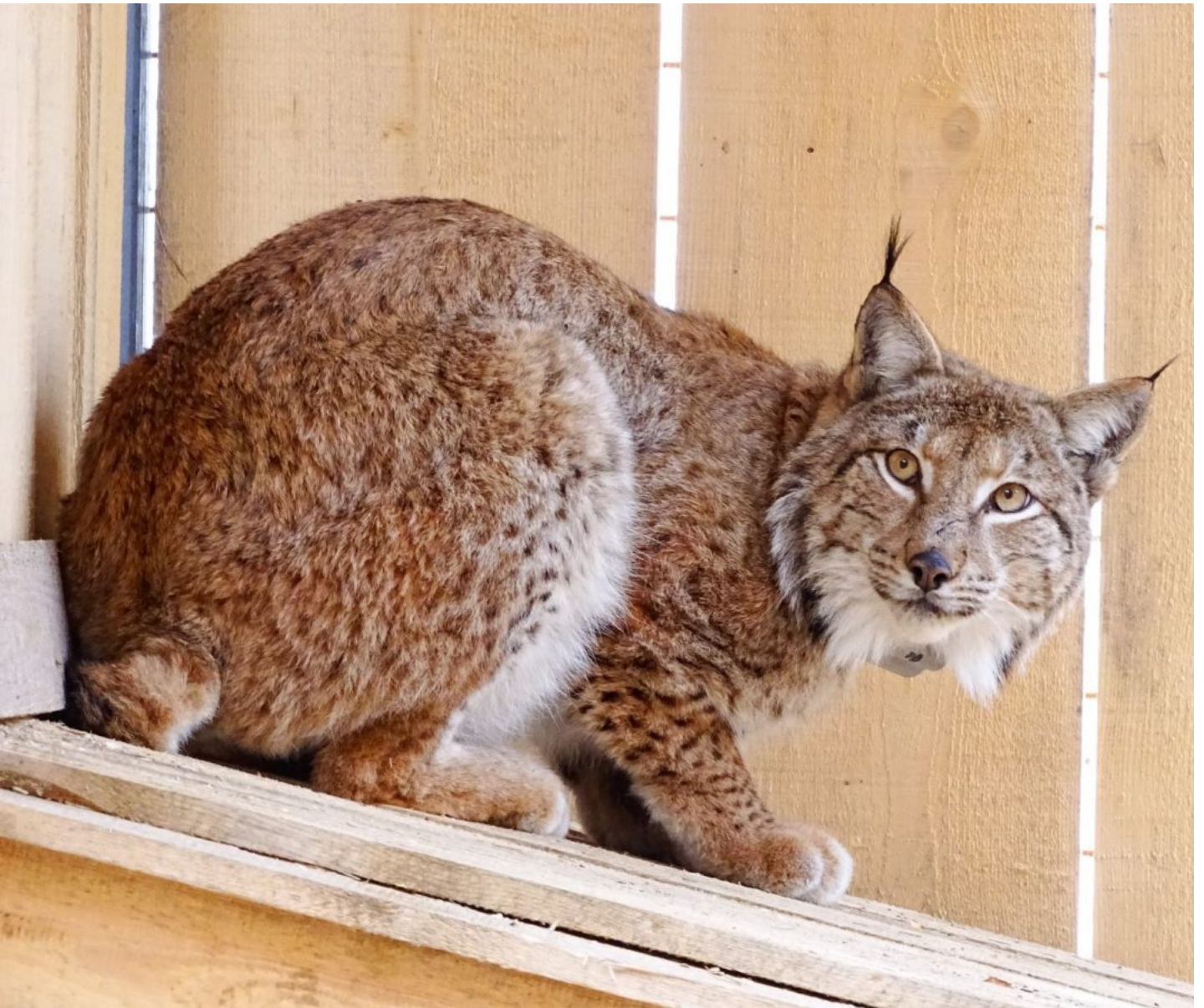
Naime, to što su doživjeli uistinu je rijetka pojava – susreti risa u divljini vrlo su rijetki, posebice je teško nabasati na ženku s mačićima jer ona izbjegava ljude, iz razumljivih razloga.

-Važno je ne uznemiravati životinje, jer su ti prvi mjeseci ključni za preživljavanje risa. Tijekom tog razdoblja ženke prilično često premještaju svoje mačiće kako bi smanjile miris, time ih štite od potencijalnih predatora. Međutim, u prirodi ne odrastu svi mačići; obično je smrtnost u prvoj godini oko 50%. Upravo smo započeli sezonu praćenja risa 2021/2022, a projektni tim LIFE Lynx planira postaviti fotozamke u Gorenjskoj regiji – vele u **LIFE Lynxu**.

Nije ovo prva dobra vijest vezana uz risove – nedavno smo izvještavali o krasnoj vijesti iz Krasnog i s Velebita: onda kada je Park prirode Velebit dobio novog stanovnika, kada je **ris Emil** stigao iz slovačkih Karpat, a dobrodošlicu mu poželjeli učenici iz Osnovne škole Krasno.

O risovima smo [na Trisu već pisali \(poveznice\)](#), ranije kada su na Velebitu pušteni risovi **Pino i Alojz**, a i nedavno i kada je u Sloveniju stigao ris koji se zove **Tris**, te o drugim risovima...

-Emil je treći ris kojeg ispuštamo na području Velebita. Prošle godine smo u Nacionalnom parku Paklenica isпустили Alojzija, koji je uspostavio teren na području općine Sveti Rok, te risa Pina, čija sudbina nam nažalost nije poznata. Na temelju podataka s fotozamki procjenjujemo da na Velebitu ima oko 40 odraslih risova, pa se nadamo da Emil neće imati problema s pronalaskom partnerice." – izjavila je tada ravnateljica Parka prirode Velebit **Ana Brkljačić**.

Ris TRIS – foto: Miha-Krofel/Lynx

Odrasli mužjak risa, nazvan **Emil**, uhvaćen je u slovačkim Karpatima te je proveo dva mjeseca u karanteni, ali ne radi korone, nego kako bi prirodoljupci bili sigurni da u Hrvatsku stiže zdrav i s potrebnim protutijelima na virus bjesnoće. Iz transportne kutije je pušten na **Apatišanu**, u blizini mjesta **Krasno**. U skladu s već poznatim epidemiološkim mjerama ispratio ga je mali broj gledatelja, među kojima su posebno mjesto zauzeli učenici iz Osnovne škole Krasno.

Ris je najveća europska mačka, no opstanak ove vrste u dinarskim planinama je ugrožen zbog parenja u srodstvu. Nakon izumiranja početkom 20. stoljeća, dinarska populacija risa ponovno je uspostavljena 1973. godine naseljavanjem **šest životinja iz slovačkih Karpata** u Sloveniju. Svi risovi koji su danas prisutni u Sloveniji, Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini potomci su tih šest risova. Gotovo 50 godina razmnožavanja bliskih srodnika bez kontakta s risovima iz drugih populacija, rezultiralo je genetskim poremećajima te je jedino rješenje za opstanak bio ponovni uvoz risova iz Karpata.

Risica Aida Fotografije: Mateja Mohorič

– Osim risa Emila kojeg smo upravo ispratili u prostranstva Velebita, ove godine smo ispustili i pet risova u slovenske Alpe. Risovi u Alpama nisu zabilježeni od početka 20. stoljeća, te naseljavanjem tog područja nastojimo povezati našu populaciju s onima u zapadnim Alpama kako bi prekinuli izolacije tih populacija, te osigurali svjetlu budućnost risa u ovom dijelu Europe – pojašnjava docentica **Magda Sindičić**, koordinatorica hrvatskog djela LIFE Lynx projekta s Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

-Populacija risova u slovenskim Alpama je izumrla početkom 20. stoljeća te je ovaj događaj izuzetno važan za budućnost jugoistočno-alpske i dinarske populacije risova. Cilj je ispustiti ukupno 5 jedinki u slovenskim Alpama kako bi se potaknulo stvaranje vezne populacije koja će dugoročno omogućiti prirodan protok gena između dvije izolirane populacije risova. Jedinke će se ispustiti u muško – ženskim parovima kako bi se povećala vjerojatnost njihovog zadržavanja na tom području – vele u [Lynx projektu](#).

Čekaju se stoga i nove prinove – u Alpe su nedavno puštene i dvije odrasle risovice – **Lenka i Julija**.

Ris Emil trči po Velebitu (foto Marko Matešić)

Inače, u Hrvatskoj, a i drugdje, je ris (**Lynx lynx**) strogo zaštićena vrsta. U posljednje vrijeme se prema dojavama nekih planinara moglo doznati kako su uočili risa u divljini, s time da se možda radi o Pinu i Alojzu koji su lani pušteni u prirodi, ili još bolje, o nekima kojima se ime ne zna.

Koliko su risovi dragocjeni i rijetki govori podatak da su gotovo posve izumrli još **prije 120 godina**.

-Posljednji primjerci autohtonog risa na Dinaridima ulovljeni su u Hrvatskoj 1903., Sloveniji i Srbiji 1908., Bosni i Hercegovini 1911. te Crnoj Gori 1913. godine. U Hrvatskoj se ris najduže zadržao u Gorskom kotaru i na Velebitu. Jedan od posljednjih risova u masivu Risnjaka, na području današnjeg Nacionalnog parka Risnjak, uhvaćen je u «gvožđa» 1854. godine. Smatra se da je posljednji ris u Hrvatskoj ulovljen u stupicu u šumama oko Čabra, Gorski kotar, 1903. godine. Životinje iz autohtone populacije preživjele su jedino u izoliranim područjima Albanije, Makedonije, Kosova i Crne Gore – ističu u [Hrvatskoj agenciji za okoliš i prirodu](#).

Euroazijski ris najveći je od četiri vrste risova. Masa odraslih jedinki kreće se u rasponu od 15 do 30 kg.

Ako i ne sretete risa u šumi, što je ravno dobitku na lutriji onda možda ipak naidete na njegove tragove:

– Na prednjim nogama imaju po pet, a na stražnjim četiri prsta s pandžama koje mogu uvući te se tako tiše kretati. Zbog toga je risji trag karakterističan u usporedbi s tragovima vuka ili lisice s kojima bi ih promatrač u Hrvatskoj mogao zamijeniti – u tragu risa nikada se ne vidi trag pandže... – kažu stručnjaci.

Tih će tragova, čini se, sada biti više.

Čestitamo risovima na prinosi.

*Tekst je realiziran uz pomoć sredstava iz Projekta poticanja novinarske izvrsnosti 2021. – Agencije za elektroničke medije.

Ris kreće na Velebit (foto Vedran Sljepčević)

[WhatsApp](#)